

XIII PRACOWNIA MALARSTWA

Prof. dr hab. Grzegorz Ratajczyk, prof. zw. UAP
mgr Mateusz Pietrowski, as.

Najważniejszym celem programowym jest kształtowanie osobowości studenta, pomoc w rozwoju jego horyzontów myślowych - artystycznych i poszukiwaniu w własnej drogi twórczej. Program pracowni stara się wspierać te dążenia poprzez szereg zagadnień o charakterze studyjnym, interpretacyjnym, często z dookreślającym je hasłem. Dla studentów lat starszych, z większym doświadczeniem twórczym, możliwe są działania abstrakcyjne, gdzie najważniejszym celem jest aktywne poszukiwanie w własnego języka artystycznego, tego co indywidualne i niepowtarzalne. Realizacja tych zadań powinna być oparta na propozycjach studenta w formie dyskusji i szkiców koncepcyjnych.

Szkic jest ważnym punktem wyjścia do realizacji obrazu. Ten pierwszy zapis myśli, często może okazać się istotnym zacznym w budowaniu indywidualnego, autonomicznego języka. Istotną formą kontaktu w procesie dydaktycznym jest korekta. To w właśnie jej wspomagająca rola stanowi w właściwą płaszczyznę dialogu.

Myślę, że jedną z ważniejszych rzeczy jest przygotowanie studentów nie tylko do odnoszenia sukcesów, ale także do ponoszenia porażek, traktowanych jako istotnych momentów w samodzielnej pracy twórczej. W każdym etapie studiowania zachęcam do podejmowania ryzyka artystycznego na własną miarę, bo ryzyko to w procesie twórczym ma głęboki sens. Pracownianą społeczność zachęcam do aktywności, dyskusji i wzajemnej pomocy. Obowiązkowość i systematyczność to cechy nieodzowne w pracy artystycznej. Pragnę, żeby pracownia była przestrzenią, gdzie szanuje się fundamentalne zasady etyczne i estetyczne w duchu tolerancji dla innych poglądów. Uważam, że cały trud dydaktyczny powinien tak przebiegać, aby wzajemne relacje pedagoga i studenta były oparte na koleżeństwie i współpracy, co łagodzi spór artystyczny i sprowadza go na właściwe tory. Warto też uświadamiać studentom, że kreowanie własnych treści w sztuce musi być związane z szerszym zainteresowaniem kulturą jako całością. Chciałbym jeszcze raz podkreślić, że zadaniem pedagoga jest zachęcanie do pracy, wspomaganie procesu twórczego, kształtowanie umiejętności patrzenia i mobilizowanie do poszukiwania własnej drogi artystycznej.

Zagadnienia w roku akademickim 2019-20

Proponowane zagadnienia stanowią punkt wyjścia do indywidualnych poszukiwań studentów.

I semestr

Mikro/makro/skala/ruch i jego brak

Punktem wyjścia jest martwa natura z podwieszonymi w przestrzeni kilkoma dyniami oraz niewielką figurką. Zbiór dyń, z którego każda jest inna, unikatowa (kształt, kolor, faktura) tworzy relację z małą figurką tancerki wykonującą nieprzerwany taniec - ten układ jest podstawą do zastanowienia nad postawionymi hasłami.

Wielowarstwowość/laserunek/półprzezroczystość

Zagadnienie jest oparte o pracę z modelem (postać siedząca), który znajduje się za płaszczyzną tkaniny. Sytuacja ma charakter rozwijający się: z tygodnia na tydzień przybywa tkanin, zwiększając tym samym liczbę warstw między modelem, a obserwatorem. Sama postać jest jedynie pretekstem, gdyż nie o namalowanie aktu tu chodzi. Kolejne zasłaniające

modela tkaniny przypominają, że nie da się go odmalować; te warstwy wskazują na przestrzeń, w której rozgrywa się tajemnica światła i cienia. Sytuacja ma skłaniać do zastanowienia się nad zagadnieniem wielowarstwowości oraz laserunku w malarstwie.

II semestr

Wielowarstwowość/laserunek/półprzezroczystość

Zagadnienie jest oparte o pracę z modelem (postać stojąca), który znajduje się za płaszczyzną tkaniny, na którą rzutowane jest fioletowe światło. Sytuacja ma charakter rozwijający się: z tygodnia na tydzień zmienia się obraz rzutowany na tkaninę. Sama postać jest jedynie pretekstem, gdyż nie o namalowanie aktu tu chodzi. Rozwijający się obraz będzie stawiał pytanie o to, co właściwie jest aktem w tym układzie i że nie da się go odmalować. Sytuacja ma skłaniać do zastanowienia się nad zagadnieniem wielowarstwowości oraz laserunku w malarstwie.

Ekologia/recykling

Wykonaj obraz od początku do końca za pomocą materiałów naturalnych, najlepiej odzyskanych, nadając przedmiotom często odrzuconym czy zapomnianym nową rolę i znaczenie. Postawione "ograniczenie" technologiczne samo w sobie nie stanowi jeszcze tematu do obrazu, a ma na celu skłonić do zastanowienia nad przedmiotami, których często nie zauważamy, odrzuconymi, zapomnianymi, zepsutymi, itp. Wychodząc z tego "ograniczenia" student ma za zadanie znaleźć własny temat do zastosowanych środków wyrazu.

Aneks

Temat ten zyskał nowy kontekst w obecnej sytuacji, gdy przy ograniczeniu naszych swobód w związku z pandemią, w tym przemieszczania się, próbujemy korzystać z materiałów, które mamy wokół siebie, również materiałów odrzuconych, które są nam dostępne pomimo ograniczeń: poślizgnięty papier, nieudany szkic, zniszczony kawałek materiału mogą stać się ważnym doświadczeniem na drodze do dzieła sztuki. Poprzez zawężenie środków, a nawet brak, możemy odkryć nowe, w ograniczeniu znaleźć wolność, bo jak zawsze tworzenie jest wlewaniem światła w przedmiot.

Monumentalność

Czym jest monumentalność w ogóle? Przede wszystkim czym jest w kontekście malarstwa? Co znaczy, że obraz jest monumentalny? Oczywistym jest, że w tym kontekście hasło to nie oznacza wielkości, a wielkoformatowy obraz nie jest monumentalny z racji samych wymiarów. Wykonując pracę niewielkich rozmiarów, np. o maksymalnej powierzchni 25cm², znajdź temat, który pozwoli podjąć problem monumentalności w malarstwie.

Chiaroscuro i sfumato

Chiaroscuro - powszechnie nazywane światłocieniem jest uproszczeniem pojęcia; chiaro-jasny i scuro-ciemny tworzą relację, są jednocześnie razem i przeciw sobie, mówią o różnicy. Sfumato - kiedy światło i cień łączą się nie przez "linię, ale coś przypominającego chmurę dymu".

Ponadto zadanie dla studentów malarstwa - krótka wypowiedź pisemna, własna refleksja rozwijająca jedno z poniższych zdań:

Obraz to...

Maluję bo...

Malarstwo jest...

W pracowni realizujemy również pokazy i ćwiczenia związane z technologią, w tym:

- przygotowanie podobrazia - zbijanie krosien, naciąganie płótna, przygotowanie kleju i przklejanie płótna, przygotowanie zaprawy i gruntowanie;
- przygotowanie własnej farby - tempera jajowa chuda i tłusta;

Na szczególne wyróżnienie zasługuje technika enkaustyki, którą wprowadziliśmy do programu ze względów nie tylko warsztatowych, ale przede wszystkim ideowych, tj. szacunku wobec medium jakim jest воск. Poznajemy tę technikę wspólnie - pedagodzy i studenci - poprzez własną praktykę malarską i warsztaty. Dysponując jedynie niepełną wiedzą teoretyczną, sięgając do książek i historii, odkrywamy na nowo stronę praktyczną i szukamy w niej miejsca malarskiego dla siebie. Enkaustyka stanowi laboratorium malarskie, a jej doświadczanie jest zobaczeniem starego w nowym.

Lektury

Daniel Arasse, *Nie widać nic. Opowiadanie obrazów/Detal. Historia malarstwa w zbliżeniu*

John Berger, *Sposoby widzenia/O patrzeniu*

Józef Czapski, *Patrząc*

Krystyna Czerni, Jerzy Nowosielski, *Sztuka po końcu świata*

Umberto Eco, *Historia piękna/Historia brzydoty*

John Gage, *Kolor i kultura/Kolor i znaczenie*

Ernst Gombrich, *O sztuce/Sztuka i z łudzenie*

Zbigniew Herbert, *Barbarzyńca w ogrodzie/Labirynt nad morzem/Martwa natura z wędzidłem*

Herbert Read, *Sens sztuki*